

Dr hab. Prof. ASP Katarzyna Jóźwiak-Moskał

Wydział Rzeźby i Intermediów

ASP w Gdańsku

Recenzja pracy doktorskiej mgr Dawida Żyndy pt. *Teoria wszystkiego. Badania surowcowe, warsztatowe, technologiczne w obszarze ceramiki jako punkt wyjścia do pracy artystycznej inspirowanej teoriami naukowymi*, sporządzona w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki prowadzonym przez Radę Dyscypliny Artystycznej Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu. Praca doktorska przygotowana pod opieką promotorki dr hab. Joanny Teper prof. ASP

Pan mgr Dawid Żynda studiował w latach 2008 – 2013 w Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu. Studia magisterskie odbył na kierunku wzornictwo – projektowanie ceramiki, na Wydziale Ceramiki i Szkła i uzyskał dyplom w 2013 r. W latach 2021- 2024 student Szkoły Doktorskiej Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu, na Wydziale Ceramiki i Szkła. W swojej twórczości zajmuje się rzeźbą ceramiczną, instalacją, projektowaniem form użytkowych i technologią ceramiki.

Po ukończeniu studiów, w latach 2013 – 2016, pracował jako asystent w Katedrze Ceramiki macierzystej uczelni. Od 2016 r. właściciel studia projektowego ŻYNDA STUDIO, w którym zajmuje się projektowaniem i wytwarzaniem ceramiki, szczególnie obiektów porcelanowych. Prowadzenie własnej pracowni ceramicznej związane jest z udziałem w konkursach i wystawach międzynarodowych, realizacją projektów stypendialnych dotyczących popularyzacji ceramiki, a także doświadczeniami w pracy z piecami gazowymi i wysokimi temperaturami (do 1410°C). Doświadczenie zawodowe doktoranta obejmuje projektowanie graficzne – pracę grafika w wydawnictwie „7dni” (projekty gazet, ulotek, plakatów) w latach 2007 – 2008, oraz od 2007 r. współpracę z reżyserem Michałem Tkaczyńskim przy filmach dokumentalnych (zdjęcia, montaż, fotosy, projekty plakatów). Kolejnym obszarem zainteresowań i doświadczeń zawodowych doktoranta jest praca

programisty, projektowanie UI/UX, rozwój front-end'u, w projekcie Sustragil w okresie 2019-2021r. i od 2021r. w projekcie Catena-X.

W okresie od 2012 do 2024 r. mgr Dawid Żynda prezentował swoje prace na 6 wystawach indywidualnych i dwuosobowych oraz 38 wystawach zbiorowych, krajowych i międzynarodowych, m.in. w Niemczech, Portugalii, Hiszpanii, Łotwie, Litwie, we Włoszech, w Słowenii, Irlandii, Korei. Na szczególne podkreślenie zasługuje uczestnictwo w 15 wystawach konkursowych, kwalifikowanych przez międzynarodowe Jury, a wśród nich: *Talente 2015 Internationale Handwerkmesse Munich*, Monachium, Niemcy 2015; *UNICUM 2015-3rd International Triennial of Ceramics*, Lubljana, Słowenia 2015; *36 Concurs Internacional de Ceramica CICA 2016*, l'Alcora, Hiszpania 2016; *13th International Biennial of Ceramics 2017*, Manises, Hiszpania 2017; *II Porzellan Biennale*, Miśnia, Niemcy 2018; *12th International Exhibition of Small Form Porcelain*, Ryga, Łotwa 2018; *Korean International Ceramic Biennale 2019* Gyeonggi-do, Korea Południowa 2019; *61st Premio Faenza, Międzynarodowe Biennale Ceramiki*, Faenza Włochy 2020; *XXXI Concorso Ceramica Contemporanea Mediterraneo*, Grottaglie, Włochy 2024.

- Laureat Stypendium Artystycznego Prezydenta Miasta Wrocławia w 2020 r.,
- Stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego *Kultura w Sieci* w 2020 r. oraz Stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego *Młoda Polska* za rok 2021.

W 2013 r. zdobywca I miejsca w I Mistrzostwach Polski w Toczeniu na Kole Garncarskim w Bolesławcu (Bolesławieckie Święto Ceramiki), w roku 2014 wziął udział w Mistrzostwach Świata w toczeniu na kole garncarskim MONDAL TORNANTI Faenza we Włoszech. W 2018 r. uzyskał I miejsce w Ogólnopolskim Konkursie na ceramiczną czarę do herbaty *Czarka z essencyą*, w ramach Festiwalu Wysokich Temperatur we Wrocławiu.

Do najważniejszych osiągnięć młodego artysty należy tytuł Europejskiego Ambasadora Ceramiki 2019 przyznawany w konkursie *Future Lights* organizowanym przez Porzellanikon Selb, Niemcy.

Prace ceramiczne Dawida Żyndy znajdują się w zbiorach:

- Mark Rothko Art. Centre, Daugavpils, Łotwa (2015),
- Riga Porcelain Museum, Ryga, Łotwa (2015),
- Museu de Ceramica, l'Alcora, Hiszpania (2016),
- Museum of Ceramics, Manises, Hiszpania (2018),

National Museum of Slovenia, Ljubljana, Słowenia (2018).

Na przestrzeni lat 2009- 2020 był uczestnikiem oraz współorganizatorem plenerów ceramicznych z wypalami pieców *raku*, pieca *Tongkama* (Luboradów) a także pieców opalanych drewnem, konstruowanych na potrzeby wydarzenia. Dwukrotnie współorganizował konkurs *Throwing Competition* w ramach Festiwalu Wysokich Temperatur, ASP we Wrocławiu. Był uczestnikiem kilku sympozjów międzynarodowych, m.in. *Spielraum 125*, Międzynarodowe Sympozjum Porcelany, Triptis w Niemczech (2016); *VI Międzynarodowego Sympozjum CERAMIC LABORATORY*, Daugavpils, Łotwa (2018) oraz *Bone China Sympozjum* Kowno, Łotwa (2020).

Przeglądając dokumentację dotychczasowego dorobku doktoranta, przedstawioną do oceny, zauważam wielość i różnorodność jego aktywności, świadczących o autentycznym zaangażowaniu w poznawanie i kształtowanie warsztatu artysty ceramika. Udział w konferencjach, seminariach i stażach, niewątpliwie służy pogłębianiu wiedzy i poszerzaniu możliwości kreatywnych, dzięki zdobywaniu nowych „narzędzi” i umiejętności warsztatowych. Dla przykładu udział np. w Seminarium szkoleniowym projektu UE Leonardo da Vinci – Receptury Szkliv Ceramicznych , CGR, Warszawa 2013, czy staż w manufakturze Keramische Werkstatt Margaretenhöhe GmbH, Essen, Niemcy (2016), oraz staż w manufakturze Schoemig Porzellan, Berlin , Niemcy (2018), czy praktyki w polskich fabrykach porcelany Ćmielów i Chodzież.

Działalność organizacyjna i edukacyjna, to między innymi, organizacja plenerów ceramicznych połączonych z wypałem pieca *Tongkama* w Luboradowie w ramach działalności Koła Naukowego Katedry Ceramiki ASP we Wrocławiu, wraz z organizacją wystaw poplenerowych (2011-2013), opieka nad *Kołem Naukowym Ceramiki* ASP we Wrocławiu (2013-2014), przeprowadzenie kursów toczenia na kole garncarskim dla studentów pierwszego roku w Pracowni Koła Garncarskiego w ASP we Wrocławiu (2023), oraz prowadzenie kursu toczenia na kole garncarskim Masters Class w QuPracownia (2020-2022), współpraca przy organizacji *VII Festiwalu Wysokich Temperatur 2014* , udział w projekcie stypendialnym Ministerstwa Nauki (projekt dr hab. Michała Puszczyńskiego) dotyczącym budowy pieca typu Train w Luboradowie, a także praca przy remoncie pieca *Tongkama* w Luboradowie (2018).

W ramach praktyki dydaktycznej w latach 2021-2024, jako student Szkoły Doktorskiej opracował i przeprowadził zadania dla studentów III roku kierunku Malarstwa w Pracowni Technologii i Technik Ceramicznych w Malarstwie i Rzeźbie, (Katedra Ceramiki na Wydziale Ceramiki i Szkła) pod opieką promotor

dr hab. Joanny Teper, prof. ASP, prowadzącą ww. pracownię. Zadanie łączące klasyczne i eksperymentalne techniki ceramiczne z współpracą z programami AI, miało na celu pomóc studentom lepiej zrozumieć własny styl, poszukać nowych inspiracji i w czasach szybko postępującej cyfryzacji, pomóc w określeniu własnego stanowiska wobec nadciągających zmian społecznych, na które duży wpływ będzie miało coraz powszechniejsze zastosowanie AI.

W opinii promotora, pani dr hab. Joanna Teper, prof. ASP, podkreśla dużą wiedzę praktyczną i odpowiednie kompetencje społeczne oraz zaangażowanie Doktoranta w pracy ze studentami.

Przedstawiony w dokumentacji wykaz dorobku artystycznego, dydaktycznego, organizacyjnego i popularyzatorskiego w obszarze sztuki, oceniam wysoko, szczególnie zwracając uwagę na liczne prezentacje prac doktoranta w międzynarodowych, zagranicznych wystawach konkursowych. Wielokrotne angażowanie się w wypały pieca Tongkama i tym samym popularyzowanie tej unikalnej w naszych krajowych warunkach, fascynującej i efektownej metody wypału ceramiki. ...

Ocena pracy doktorskiej pt. *Teoria wszystkiego. Badania surowcowe, warsztatowe, technologiczne w obszarze ceramiki jako punkt wyjścia do pracy artystycznej inspirowanej teoriami naukowymi.*

Nie od dziś sztuka inspirowana naukowymi koncepcjami. I w sztuce i w nauce, dla przekazania idei, koncepcji, konieczne jest nadanie jej kształtu, wizualizacja. Naukowcy i artyści badają i obserwują, starają się zrozumieć i opisać świat. Do grona artystów, których twórczość dialoguje z naukowymi teoriami dotyczącymi opisu wszechświata należy także Dawid Żynda.

W skład pracy doktorskiej mgr. Dawida Żyndy wchodzi pisemna dysertacja pod ww. tytułem, pięć serii ceramicznych obiektów, zatytułowanych: *Czarne dziury, Horyzont zdarzeń, Kosmiczne odpady, Kosmos, Entropia*, instalacja pt. *Wymiary splecione*, performans zapisany w formie video, pt. *Grawitacja*, oraz autorska aplikacja internetowa do tworzenia bazy surowców ceramicznych i formułowania receptur autorskich szklów.

Pisemna rozprawa jest 102-stronicowym wydawnictwem, w atrakcyjnej wizualnie, miękkiej oprawie, zawierającym spis treści, wstęp, pięć rozdziałów z podrozdziałami, indeks prac artystycznych wchodzących w skład dzieła doktorskiego, zakończenie, bibliografię i spis ilustracji. Dysertacja napisana poprawnym językiem, swobodnie i interesująco, przejrzyste i czytelnie zredagowana, tekst opatrzone przypisami, dopełnione adekwatnymi, podpisanymi ilustracjami.

We wstępie, określając cel, do którego dążył pracując nad doktoratem, autor odniósł się do słów Richarda Feynmana (amerykańskiego fizyka teoretycznego,

zapalonego popularyzatora tej nauki) o poszukiwaniu przez fizyków, zunifikowanej teorii definiującej wszechświat. Napisał:

„Ja również momentami czuję się jak dziecko, próbujące zrozumieć wszystko naraz, tyle, że w obrębie ceramiki. W związku z tym angażuję się nie tylko w ściśle rozumianą pracę twórczą, ale też w budowanie pieców, tworzenie szkliv i mas oraz opracowywanie własnych technik w obrębie każdego z tych pól.” A dalej: „Patrząc szerzej na całość zjawisk jakimi jestem ja i moje działania – próbuję zrozumieć siebie od podstaw, ale żeby to zrobić, najpierw muszę pojąć wszechświat.”

Z lektury dysertacji wynoszę, że wszystko zaczęło się od książki pt. *Krótko historia czasu* autorstwa genialnego, brytyjskiego naukowca, fizyka teoretycznego i matematycznego, astrofizyka Stephena Hawkinga, która, jak przyznaje Dawid Żynda: „...wywarła i nadal ma ogromny wpływ na moją twórczość artystyczną.”

Rozdział I pt. *Teoria Wszystkiego. Nauka jako źródło inspiracji w kreacji artystycznej* podzielony jest na pięć podrozdziałów, z których trzeci na kolejne trzy. Są to kolejno : 1.2. *Czas*; 1.3. *Grawitacja*; 1.4. *Przestrzeń kosmiczna*; 1.4.1. *Ciemna energia i ciemna materia*; 1.4.2. *Człowiek w centrum. Zasada antropiczna i dokładnie dostrojony wszechświat*; 1.4.3. *Teoria strun – teoria zunifikowana*; 1.5. *AI/AGI*; 1.6. *Math.random()*.

W kolejnych podrozdziałach doktorant omówił wybrane zagadnienia, wspierając się cytowanymi autorytetami naukowymi z dziedzin humanistyki, fizyki, astrofizyki. Przytaczane teorie naukowe wyjaśnił w przystępny, skrótowy sposób, dobierając właściwe cytaty.

Dopełnieniem są interesujące przykłady twórczości artystów z różnych dziedzin sztuki, takich jak film, literatura, malarstwo, czy ceramika, których źródło inspiracji stanowiły opisywane zagadnienia.

W pierwszym podrozdziale, pokrótce opisał metody pomiaru czasu na przestrzeni dziejów i współcześnie, odmienne kulturowo postrzeganie fenomenu czasu. Przywołał słynny obraz *Trwałość pamięci* Salvadora Dali. Konceptualne prace japońskiego artysty On Kawara *One Hundred Years Calendar* i *One Million Years* i serię *Obrazów Liczonych* Romana Opałki, jako realizacje obrazujące upływ czasu. Traktujące o podróżach w czasie powieści: Kurta Vonneguta *Trzęsienie czasu* i *Powrót z gwiazd* Stanisława Lema, a także produkcje filmowe, takie jak: *Powrót do przyszłości* czy *Interstellar*. Przytoczył teorię względności Einsteina, która uwzględniając związek czasu i pola grawitacyjnego, stwarza pojęcie czasoprzestrzeni, w którym czas jest czwartym wymiarem.

Omawiając wieloaspektowość pojęcia czasu, zacytował filozofa i historyka Krzysztofa Pomiana, który podsumowując rozważania nad charakterem tego zjawiska, zaprzecza naszym potocznym wyobrażeniom, o czasie płynącym jak rzeka. A jednak czas, jako wielkość fizyczna, określając kolejność zdarzeń,

jednokierunkowo biegnie od przeszłości do przyszłości, a jego wpływ jest ściśle związany ze zmianą, z nieuchronnym przemijaniem i zjawiskiem entropii. Entropia jako miara stopnia nieuporządkowania układu i rozproszenia energii, rozumiana najprościej jako chaos, zainspirowała Dawida Żyndę do zrealizowania dwóch wielkoformatowych ceramicznych kompozycji płaskich. One zaś, stały się pretekstem do skonstruowania „pieca hybrydowego”, będącego jednym z elementów projektu doktorskiego.

Doktorant odniósł się także do czasu, jako czynnika wpływającego w zdecydowany sposób na pracę z technologią ceramiczną, zwracając uwagę na kolejne jej etapy, poczynając od przygotowania masy, przez kształtowanie i suszenie wyrobu, do jego wypału.

Realizacja artystyczna zatytułowana *Entropia*, składająca się z dwóch płaskich ceramicznych kompozycji o wymiarach : 100 x 100 x 3 cm każda, oparta na multiplikacji formy trójkąta równobocznego (dł.boku ok. 5 cm) ilustruje zjawisko wysokiej i niskiej entropii. *Entropia niska* to zawarty na planie kwadratu układ zasadniczo uporządkowany, z niewielkimi zakłóceniami obrysu. Poukładane rzędami, przylegające do siebie trójkąty stwarzają złudzenie drgania powierzchni, suponując możliwość poruszenia, zmiany układu, rozsypania kompozycji. Wrażenie to wzmacnia sąsiedztwo drugiej płaskiej, pt. *Entropia wysoka*, której tylko niewielka część centralna zachowała regularne ułożenie trójkątnych elementów. Kolorystyka i charakter szkliw (struktura spieniona) trafnie podkreślają zamierzony przez autora efekt, sugerujący przebieg procesu rozpadu – entropii, zasugerowany dodatkowo tytułem. Nie doszukałam się w tekście konkretnej informacji o metodzie połączenia trójkątnych kształtek w całość kompozycji, ale z faktu, potrzeby stworzenia pieca o specyficznej konstrukcji, w celu wypalenia tych prac, wynoszę, że spoiwem było szkliwo.

To interesujące i kreatywne podejście doktoranta, do rozwiązywania problemów wynikających z technologicznych uwarunkowań warsztatu ceramicznego, w realizacji projektów artystycznych, zasługuje na szczególną uwagę. Na myśli mam opisane w Rozdziale II pt. *Konstrukcja prototypu hybrydowego pieca do wypalania wielkoformatowych płyt ceramicznych*, trwające od lat, prace nad samodzielnym konstruowaniem różnych pieców ceramicznych, gazowych i elektrycznych.

Idea stworzenia pieca, którego modułowość konstrukcji, jej swoista prowizoryczność, umożliwiające dopasowywanie kształtu i wymiarów komory oraz parametrów temperaturowych do konkretnych obiektów ceramicznych, jest ogromnie interesująca dla wielu ceramików. W tej części dysertacji, Dawid Żynda, skrupulatnie opisuje kolejne etapy budowania swojej, prawdziwie pokaźnej, wiedzy i praktyki dotyczącej konstruowania pieców ceramicznych.

Rozdział II podzielony został na dziesięć podrozdziałów : 2.1. *Dlaczego?*; 2.2. *Piece gazowe*; 2.3. *Piece elektryczne*; 2.4. *Piece hybrydowe*; 2.4.1. *Atmosfera redukująca w piecach elektrycznych*; 2.4.2. *Zakresy temperatur*; 2.4.3.

Kontrolowane rozgrzewanie; 2.4.4. Pierwszy prototyp; 2.4.5. Piec hybrydowy przeznaczony do dużych powierzchni; 2.5. Wnioski.

„Wierzę, że kształtując nasze środowisko, tworząc własne narzędzia, jesteśmy w stanie uczynić naszą sztukę w pełni wyjątkową. Proces wytwarzania narzędzi - analogowych bądź cyfrowych – staje się częścią artystycznej podróży i pozwala na większą kontrolę i zindywidualizowaną ekspresję.” Tak uzasadnia doktorant, na wstępie, projekt pieca hybrydowego. I dodaje jeszcze: „ Mam nadzieję na stworzenie unikalnej techniki, która wpisze mnie w nurt artystów eksperymentujących z procesem i jego narzędziami”.

W kolejnych podrozdziałach przeprowadza analizę swoich doświadczeń, podkreślając zarówno efekty pozytywne jak i strony ujemne autorskich realizacji, oraz podając na bieżąco wnioski i sposoby unikania błędów, lub zwiększania efektywności danych konstrukcji.

Opisy kolejnych eksperymentów, dotyczących właściwego obliczenia mocy instalacji elektrycznej pasującej do wielkości komory pieca, w zależności od planowanych wartości temperatury, poparte są konkretnymi wzorami matematycznymi, pochodzącymi z „The Kiln Book” Fredericka L. Olsena, które doktorant kreatywnie zastosował, osiągając oczekiwane rezultaty.

Bardzo interesująca jest idea stworzenia „pieca hybrydowego”, wykorzystującego dwa, różne rodzaje paliwa, tj. energię elektryczną w pierwszej fazie wypału, do ok. 500°C, a następnie paliwo gazowe. Na podstawie uzyskanej praktycznie wiedzy o zaletach i wadach obydwu sposobów wypalania ceramiki, Dawid Żynda uzasadnił swój projekt czterema czynnikami: możliwością przeprowadzenia kontrolowanego, stabilnego procesu początkowego nagrzewania pieca dzięki instalacji elektrycznej, co jest istotne zarówno przy wypale biskwitu, jak i szkliw; po drugie, dzięki uzyskaniu wystarczająco wysokiej temperatury, ułatwionemu procesowi uruchomienia palników gazowych i płynnego przejścia na wypał gazowy, którego zaletą jest łatwość osiągania temperatur powyżej 1250°C, co jest trzecim powodem , a kolejnym atutem tej konstrukcji, jest możliwość uzyskiwania atmosfery redukcyjnej, w stosunkowo prosty i bezpieczny sposób. Wszystkie te powody, dodatkowo poparte konkretnymi informacjami dotyczącymi np. niezbędnych do użycia materiałów, właściwej instalacji elektrycznej, kosztów finansowych itp., w pełni przekonują mnie, nie tylko do zasadności realizacji projektu, ale także do potrzeby spopularyzowania tej autorskiej konstrukcji, w środowisku artystów ceramików.

Innowacyjność i funkcjonalność pieca hybrydowego, umożliwiającego wypał dużych płaskich form, jest szczególna. Dotyczy to metody obliczania zapotrzebowania na moc elektryczną, modułowości konstrukcji tj. możliwości montażu grzałek w podłodze przy zmiennych jej wymiarach, konstrukcji pokrywy dopuszczającej regulację jej rozmiarów, wskazania dla właściwego przygotowania podłoża, w celu uniknięcia destrukcyjnych naprężeń możliwych przy wypale dużych płaszczyzn, a przede wszystkim całkowicie nietypowego

kształtu pieca, który jednak umożliwił osiągnięcie oczekiwanych rezultatów wypału. Całokształt przedsięwzięcia zasługuje na zdecydowane uznanie. Odnosząc się do, opisaney przez Pana Żyndę, metody uzyskiwania atmosfery redukcyjnej w piecach elektrycznych za pomocą drewna, w ASP w Gdańsku, jako przedstawiciel Pracowni Ceramiki, w której tę metodę stosujemy skutecznie od wielu lat, chciałabym dodać, że jej efektywność zależna jest od paru elementów. Oczywiście istotna jest ilość drewna i jego jakość, rodzaj szkliwa i grubość jego warstwy, stopień wypełnienia komory pieca pracami, odpowiednia temperatura w jakiej wkładamy drewno, zależna od rodzaju szkliwa, a także szczelność pieca... i tu uwaga: konieczne jest właściwe uszczelnienie pieca, w celu uniknięcia zjawiska tzw. cofniętej redukcji. W przypadku wypału redukcyjnego w piecu hybrydowym tego rodzaju działaniem było zmniejszenie średnicy wylotu komina, o którym doktorant wspomniał na str. 40. Z wnioskami zawartymi w podrozdziale 2.5. dotyczącymi zasadności podejmowania wysiłku budowania własnych pieców, które przytoczył doktorant w pełni się zgadzam, gratulując kreatywności i osiągniętych dzięki niej rezultatów, w postaci sukcesów artystycznych.

Kolejnym elementem pracy doktorskiej, któremu chciałabym poświęcić uwagę, jest opisany w Rozdziale III, projekt badawczy dotyczący mniej znanych surowców ceramicznych występujących w niewielkich ilościach na terenach Dolnego Śląska. Wyposażony w praktyczną wiedzę, na temat naukowego podejścia w badaniu surowców i opracowywaniu receptur szkliw, uzyskaną dzięki praktykom w Instytucie Ceramiki i Materiałów Budowlanych w Zakładzie Doświadczalnym Środków Zdobniczych w Warszawie, Dawid Żynda przedstawił tu metodykę badania nieznanych surowców, w sposób interesujący, a przede wszystkim rzeczowy. Konkretnie informacje dotyczące np. sposobu określania temperatury topienia, czy współczynnika rozszerzalności cieplnej, uzupełniają, bardzo czytelne, dobrze opisane zdjęcia, ilustrujące kolejne etapy badań oraz ich wyniki. Wybrane surowce, bazalt z kopalni Wilków, wolastonit z Nowej Wsi Kłodzkiej oraz haloizyt i kaolin z Dunina, użyte zostały z powodzeniem, do zestawienia receptur mas, angob oraz szkliw wykorzystanych do realizacji prac artystycznych wchodzących w projekt doktorski. Potwierdza to zasadność poszukiwania i wykorzystywania nieznanych wcześniej surowców, skuteczność metod badawczych zaprezentowanych przez Doktoranta, oraz Jego umiejętności pozwalające na prowadzenie samodzielnej pracy badawczo-artystycznej.

Posiadane kompetencje w obszarze technologii cyfrowych, umożliwiły Panu Dawidowi stworzenie autorskiej aplikacji internetowej, która oferuje funkcję magazynowania danych dotyczących surowców ceramicznych i pozwala w aktywny sposób wykorzystywać je w zestawianiu receptur szkliw. Aplikacja może wykonywać konieczne obliczenia za użytkownika, na podstawie wprowadzonych przez niego odpowiednich informacji. To innowacyjne narzędzie umożliwia tworzenie własnych receptur szkliw, a także generowanie

przez aplikację receptur, uwzględniających np. posiadane surowce i oczekiwaną temperaturę wypału. To niewątpliwe ułatwienie, zwłaszcza dla początkujących w pracy ze szklami ceramicznymi. Dla twórcy aplikacji, szczególnie istotna jest opcja uwzględniająca stosowanie surowców pozyskiwanych z niewielkich źródeł. Po przebadaniu ich, w sposób przykładowo zaproponowany w Rozdziale III, i wprowadzeniu otrzymanych wyników do bazy danych aplikacji, możliwe będzie zastosowanie ich do tworzenia receptur. Dodatkowo przewidziana została funkcja przypisania identyfikatora numerycznego i kodu QR do każdego materiału, a następnie do zapisanych receptur.

Autor przewiduje dalszy rozwój swojej aplikacji, której kompletny prototyp w podstawowej formie, gotowy jest do etapu testów. Zamierza doprowadzić do jej ulepszenia za pomocą wprowadzenia AI, a po przetestowaniu produktu przez odbiorców, spopularyzować darmową wersję wśród ceramików. Opis zaprojektowanej aplikacji uzupełniony, adekwatnymi ilustracjami, zamieszczony jest w Rozdziale IV pt. *Aplikacja online do tworzenia baz danych surowców, szkliv i mas ceramicznych*. Prezentacja aplikacji w formie pliku MP4 dołączona została do dokumentacji doktoratu w wersji elektronicznej, na platformie OneDrive oraz na pendrivie.

Chcę teraz powrócić do Rozdziału I pt. *Teoria wszystkiego*, a dokładnie do podrozdziału 1.3. *Grawitacja*, w którym doktorant zajął się, zjawiskiem fizycznym zwanym inaczej powszechnym ciążeniem. Podlegając mu, w świecie, który znamy z naszej codzienności, nie uświadamiamy sobie zazwyczaj, jak bardzo determinuje wszystkie nasze działania. W pracy rzeźbiarza, ceramika, ta siła natury jednocześnie wspomaga i utrudnia wysiłki twórcze. Świetnie to ilustrują ciekawe prace amerykańskiego ceramika Petera Christiana Johnsona, który ze skutków destrukcyjnego działania grawitacji, na topiące się w piecu szkliva i masy, uczynił atut i jedną z charakterystycznych cech swojej twórczości. Dla Dawida Żyndy siła ciążenia stała się inspiracją do zrealizowania performansu pt. *!Grawitacja*. Pracujący z kołem garncarskim od 20 lat artysta, marzy by zostać pierwszym międzyplanetarnym ceramikiem. „Bycie pierwszym twórcą ceramiki w kosmosie, czy na Księżycu, czy chociażby na Międzynarodowej Stacji Kosmicznej...”

„Zarówno grawitacja jak i siła odśrodkowa są najgorszymi wrogami garncarza, stąd wyobrażam sobie, że toczenie w przestrzeni kosmicznej przyjmę ze zdecydowaną ulgą”.

Wobec braku możliwości „wyłączenia” siły ciążenia, próbą stworzenia warunków całkowicie odmiennych od zwykłego toczenia na kole, stała się idea „postawienia wszystkiego na głowie”. Performans polegał na toczeniu na kole, zamocowanym do góry nogami na szczycie drewnianej konstrukcji. „To ćwiczenie pozwoliło mi doświadczyć wysiłku wynikającego z braku kontroli nad rozciąganiem gliny oraz trudem używania wody w celu nawilżania masy przy odwróconej grawitacji całego działania”.

W wyniku realizacji performansu, pojawił się np. pomysł modyfikacji sposobu sterowania obrotami toczka. Ewentualny stan nieważkości, wykluczyłby możliwość zastosowania do tego celu pedału, co podsunęło doktorantowi ideę sterowania za pomocą głosu lub myśli. Mogłoby to spowodować głębsze zintegrowanie twórcy z procesem toczenia. Mogłoby też umożliwić pracę tym, którzy z jakiegoś powodu pedału używać nie są w stanie. Czy będzie to możliwe, kiedy i czy dokona tego Dawid Żynda? Marzenie bycia pierwszym międzyplanetarnym ceramikiem toczącym na kole garncarskim w kosmosie wciąż jest aktualne.

Performans zaś skłania do pytania: jak dużo i jak bardzo możemy zmieniać, podchodząc do dobrze znanych uwarunkowań, z zupełnie innej strony, kreatywnie i innowacyjnie. Tak, jak autor eksperymentu.

Nie należąc do moich kompetencji dziedziny fizyki teoretycznej, astrofizyki, czy AI, nie czuję się powołana do właściwej oceny tego aspektu pracy doktorskiej, jednak, przyjmuję do wiadomości informacje o wybranych teoriach naukowych, prezentowane przez doktoranta, w sposób przekonujący mnie o Jego realnej wiedzy. W mojej recenzji chciałabym skupić się na artystycznych efektach fascynacji naukowymi teoriami.

Artystycznym zwieńczeniem trzyletniej pracy nad doktoratem jest kolekcja obiektów ceramicznych powstałych głównie na kole garncarskim, pod wspólnym tytułem *Teoria wszystkiego*. Są to cztery wieloobietowe cykle, instalacja oraz dyptyk wielkoformatowych kompozycji płaskich. Zróżnicowane formą i rozmiarami, tworzą wspólną opowieść o ...świecie, a właściwie wszechświecie. Cykl ośmiu obiektów pt. *Czarne dziury*, cykl 11 obiektów pt. *Horyzont zdarzeń*, instalacja pt. *Wymiary splecione*, cykl 5 obiektów pt. *Kosmiczne odpady*, cykl 4 obiektów pt. *Kosmos*, oraz opisany już wcześniej dyptyk kompozycji płaskich pt. *Entropia*.

Ogólna teoria względności, w której Albert Einstein opisał zjawisko grawitacji, przewidywała istnienie czarnych dziur. Jeszcze do niedawna nie było wiadomo jak wyglądają. Dawid Żynda podjął wyzwanie, zobrazowania swoimi ceramicznymi obiektami zjawisk, których istnienie, fizyka teoretyczna zaledwie przewiduje. *Czarne dziury*, wytoczone na kole garncarskim, zmateriałizowane w glinie, powstały w procesie analogicznym do wirowania materii w kosmosie. Tytuł, pochodzący wprost ze świata nauki, jest intrygujący i pobudza wyobraźnię. Obiekty zróżnicowane są wielkością, kolorem i kształtem, choć zasadniczo w formie walca o zniekształconych, powyginanych ściankach bocznych. Cechą wspólną są otwory, tytułowe dziury, w płaszczyznach odcięcia formy od koła garncarskiego. Wytoczone z ciemnej masy, zabarwionej bazaltem Wilków (uzyskanym w wyniku prac badawczych nad surowcami z terenu Dolnego Śląska) pokryte atrakcyjnymi szklami redukcyjnymi w odcieniach

kobaltu, czerni i ciemnego brązu, o błyszczącej, półmatowej i matowej materii. Nieoczywiste, interesująco ukształtowane wnętrza otworów, zachęcają do zgłębiania ich tajemnicy. Obiekty łączą w sobie organiczną miękkość z twardą geometrią płaszczyzn i krawędzi, abstrakcję kształtów z atrakcyjną materią szkliv.

Konsekwencją serii *Czarnych dziur*, wydaje się być kolejny cykl pt. *Horyzont zdarzeń*. Tak poetycki tytuł ponownie zaczerpnięty z nomenklatury naukowej, oznacza granicę czarnej dziury w czasoprzestrzeni. Formy toczone na kole, mięsiste, często z silnie podkreślonym śladem kształtujących je palców, intensywnie deformowane w sposób nadający im charakter organiczny. Bardzo atrakcyjne szkliva redukcyjne w odcieniach miedziowej czerwieni, turkusu, grafitowej szarości i różnych odcieni błękitu. Cechą charakterystyczną tego cyklu są geometryczne płyty szkła łączące/dzielące formy ceramiczne w płaszczyznach horyzontów zdarzeń. Szkło transparentne lub zmatowione. Zmatowienie szkła powoduje silny podział kompozycji. W moim odczuciu ten pozornie prosty zabieg bardzo wzbogaca całość kolekcji.

Kolejny zestaw 5 form toczonych na kole, pokrewnych zasadniczo kształtem do czarnych dziur, ale nieco bardziej mechanicznych, jakby przemysłowych, zatytułowany jest *Kosmiczne odpady*. Obiekty dość pokaźnych rozmiarów, średnio około 50 x 50 x 50 cm. Szkliva półmatowe, matowe, redukcyjne miedziowo- kobaltowe. Zawarty dosłownie w tytule problem, pozornie nieistotny, właściwie nierealistyczny, w ostatnim miesiącu okazał się być twardym faktem, gdy w ogródkach przydomowych wylądowały fragmenty zniszczonych pojazdów kosmicznych. Doktorant zwraca uwagę odbiorcy na narastający problem zaśmiecania środowiska już nie tylko ziemskiego, ale także kosmicznego.

Kosmos to seria 4 kompozycji płaskich, reliefowych, wytoczonych na kole, o wymiarach średnio około 40 x 50 cm. Pokryte pięknymi szklivami płaszczyzny ceramicznych obrazów, to w rzeczywistości przeskalowane, ogromne próbki szkliv, które doktorant uzyskał, w wyniku wspomnianych wcześniej, badań nad mało znanymi surowcami z Dolnego Śląska. Próbkę prezentującą piękno materii szkliv ceramicznych, przypominającą tajemnicze pejzaże nocnego nieba i przestrzeni kosmosu. Wiele razy, podziwiając wyjątkowe efekty szkliva wypalonego na małej próbce, chciałam żeby ten wspaniały obrazeczek trzymany w dłoniach, był wielokrotnie większy, ze względu na wyjątkową urodę. Dawid Żynda po prostu tak zrobił, z doskonałym efektem.

I na koniec najbardziej tajemnicza i intrygująca, instalacja pt. *Wymiary splecione*. która jest osobistą, autorską interpretacją teorii strun. Także i ta praca

została wykonana na kole garncarskim. Taśmy gliny obrazują struny rzeczywistości, a tafle plexi symbolizują, czy może bardziej przedstawiają wymiary dodane do czasoprzestrzeni, aby zgodnie z teorią strun Hawkinga, było ich 10. Czy konieczna jest wiedza na temat teorii strun, by zachwycić się tą kompozycją? Nie sędę. Ale niezbędną była fascynacja teoriami naukowymi dotyczącymi wszechświata, którym uległ doktorant, aby mógł powstać taki obiekt.

Konkluzja:

Po zapoznaniu się z dokumentacją przewodu doktorskiego Pana mgr Dawida Żyndy, stwierdzam, że przedstawiona rozprawa doktorska *zatytułowana Teoria wszystkiego. Badania surowcowe, warsztatowe, technologiczne w obszarze ceramiki jako punkt wyjścia do pracy artystycznej inspirowanej teoriami naukowymi*, spełnia warunki określone w art.13, ust. 1 ustawy o stopniach i tytule naukowym w zakresie sztuki. Jest to dzieło w pełni oryginalne, świadczące o bardzo wysokich umiejętnościach warsztatowych, dużym potencjale twórczym i innowacyjnym młodego artysty, zdolnego do prowadzenia samodzielnej pracy naukowej i artystycznej. Z pełnym przekonaniem popieram wniosek o nadanie tytułu doktora w dziedzinie sztuk plastycznych i konserwacji dzieł sztuki, Panu mgr. Dawidowi Żyndzie

Dr hab. Katarzyna Jóźwiak-Moskal, prof. ASP

